

Slovenski dom

Ste. 118

Z Ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

30. maj - jubilej slovenskega boja za svobodo

Ne pozabimo!

Štirje so mejniki v zgodovini našega boja za svobodo in združitev: 1848. smo zahtevali zedinjeno Slovenijo.

1870. smo jo sklenili dobiti s pomočjo hrvatskih in srbskih bratov v Avstriji.

1917. 30. maja pa smo prvič povdarili svojo pravico ne le po avtonomiji, marveč po lastni, demokratični državi, brez gospodstva tujcev, brez izkoriščanja od močnejših. To je bila majniška deklaracija — delo

Apostol majniške deklaracije

Ko bo v nedeljo slovenski narod praznoval 20 letnico enega največjih političnih dejanj v svoji zgodovini, majniške deklaracije, se nam bo v spominu obudilo vse viharo življenje tistih dni, ko smo z enodušno izjavo opredeljevali svojo usodo za v bodoče. Prav in pravično je, da se ob tej priliki spomnimo ljudi, s katerimi je majniška deklaracija in njen prodor v množice slovenskega ljudstva neločljivo zvezan.

Majniško deklaracijo je zamislil dr. Krek, apostol in njen realizator med slovenskim narodom pa je bil dr. Korošec. Vsa zgodovina, vsi dogodki in vsi pretresi, ki jih je sprožila majniška deklaracija, pričajo o tem. Poglejmo jih.

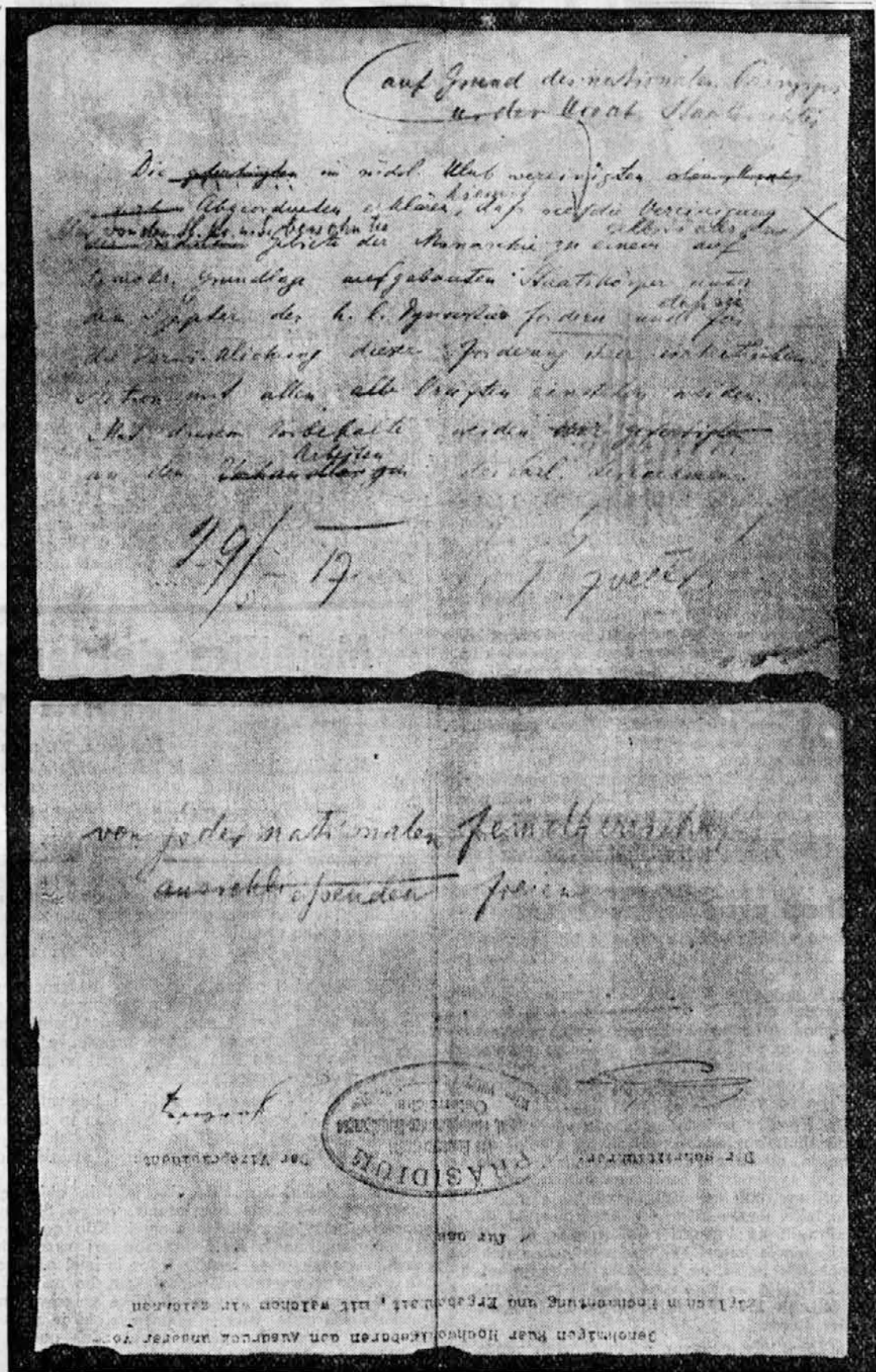
Dr. Korošec je bil v dunajskem državnem zboru predsednik Slovenskega kluba in pozneje, po Sušteršičevem odstopu predsednik Hrvatsko-slovenske zajednice.

Med vojno je politično življenje oživilo šele po Adlerjevem atentatu na predsednika avstrijske vlade grofa Stürgkha, in še bolj po smrti cesarja Franca Jožefa. Dr. Korošec je 28. novembra 1916 sklical sejo Hrvatsko-slovenskega kluba, kjer so sklenili tesnejše sodelovanje s Čehi. Ta dogodek je bil uvod v majsko deklaracijo. Ko so se pred začetkom zasedanja v parlamentu vsi južnoslovenski poslanci združili v Jugoslovanski klub, je bil dr. Korošec izvoljen za predsednika kluba. Na predlog dr. Kreka je sklenil Jugoslovanski klub podati ob začetku sej v parlamentu posebno državno pravno deklaracijo. To deklaracijo je 30. maja prebral dr. Korošec v zbornici, čeprav ga je dr. Sušteršič skušal pregovoriti, naj tega ne stori, češ da bo to slabo vplivalo na zunanji svet.

Majska deklaracija je postala začetek velikega narodnega gibanja, tedaj ko sta se na pobudo škofa Jegliča izjavili za njo obe takratni Slovenski stranki. Pogreb pobuditelja majniške deklaracije dr. Kreka (13. oktobra 1917) se je spremenil v veličastno manifestacijo za deklaracijo. Tedaj so se vodile tiste preroške besede dr. Korošca: »Dvignite glave, ker bliža se vaše rešenje! Medtem je bil dozorel v Slov. ljudski stranki prelom med Sušteršičevim krilom in med krilom dr. Kreka v stranki. Dne 13. novembra 1917 se je večina kluba odločila za dr. Korošca, na kar je dr. Sušteršič izstopil iz kluba ter hotel stranko razbiti. Toda proti njemu se je postavil škof dr. Jeglič in za predsednika reorganiziranih SLS je bil izvoljen 27. decembra 1917 prelat Andrej Kalan, za načelnika Vseslovenske ljudske stranke pa dr. Korošec.

Vse to so bile mogočene politične posledice majske deklaracije v slovenski politiki.

Po avdijenci dr. Korošca pri cesarju Karlu

Prvi osnutek za besedilo majniške deklaracije, največjega političnega dokumenta v novi slovenski politični zgodovini. Sestavil ga je pokojni prof. Evgen Jarc 21. maja 1917. Na seji slovenskih in hrvatskih poslancev so se o besedilu razgovarjali in pristavili različne popravke, ki so razvidni na sliki. Popravljeno besedilo so s pristavki soglasno sprejeli vsi navzoči slovenski in hrvatski poslanci, 30 po številu. Glede habsburške dinastije so bili previdnostni in zaradi lažje agitacije med ljudstvom. Drugi dan so to slovensko deklaracijo podpisali vsi slovenski poslanci obeh tedanjih političnih strank.

dr. Kreka, dr. Korošca, slovenskih in hrvatskih narodnih zastopnikov, izraz ene volje in enega stremljenja slovenskega naroda.

1933. smo v slovenski deklaraciji vse svoje zahteve, kolikor nam jih ni svoboda izpolnila, ponovili.

Kresovi nocoj po slovenskih go-rah, vihar manifestacij v slednjem kotu slovenske zemlje, ki ga bo razgibal spomin na maj 1917, vse to naj bo dokaz, da se ob jubileju majniške deklaracije zavedamo svojih pravic, ki jih bomo branili in si jih v vsej polnosti priborili.

dne 18. junija 1917 je na zahtevo Jugoslovancev padla vlada Clama-Martinicia, vladar je dr. Korošec vabil v novo Seidlerjevo vlado, kar je klub soglasno odklonil, vendar je sklenil glasovati za proračunski provizorij. Kmalu pa je prišel Jugoslovanski klub, v tesni zvezi s Čehi, z vedno ostrejšo opozicijo, in je spretno izrabljajoč zunanje politične dogodke (Wilsonov nastop, mirovna pogajanja v Brest-Litovskem). Spomladi 1918 se je razvilo živahno deklaracijsko gibanje po vsej Sloveniji. Vršili so se na prostem veliki tabori, kjer je govoril v prvi vrsti dr. Korošec; največja manifestacija je bila 23. in 24. marca v Ljubljani, ko so zastopnice slovenskega ženstva izročile dr. Korošču knjigo z nad 200.000 podpisov za majsko deklaracijo. Svoja agitacijska pota je v smislu majske deklaracije usmeril dr. Korošec vedno bolj tudi na Hrvatsko in Dalmacijo ter Bosno in na Češko. Po ponovnih Koroševih razgovorih s Hrvati in Srbi v Zagrebu in Sarajevu so sprejeli 3. marca 1918 v Zagrebu deklaracijo tudi Hrvatje in muslimani, toda radikalizirano — brez habsburškega žezla — dočim so člani Hrvatske srbske koalicije in bosanski Srbi stali še ob strani. Ob odkritju spominske plošče dr. Kreku v St. Janžu se je ustanovil 16. avgusta v Ljubljani Narodni svet, čigar predsednik je postal dr. Korošec. Ko se je bližal razpad monarhije in je zunanji minister Burian vabil vojskujoče se države na mirovne razgovore, je 2. oktobra 1918 Korošec prečital v državnem zboru izjavo jugoslovanskih politikov, sklenjeno 24. septembra 1918 v Zagrebu, da more Avstro-Ogrska govoriti le v imenu Nemcev in Madjarov, ostali narodi monarhije pa zahtevajo zase popolno pravico samoodločbe. Po bolgarski kapitulaciji so 4. oktobra tudi Avstro-Ogrska, Nemčija in Turčija prosile pa mir, nakar se je 5. in 6. oktobra ustanovilo v Zagrebu Narodno vijeće Slovencev, Hrvatov in Srbov, v katero je vstopila 8. oktobra tudi Hrvatska srbska koalicija, za predsednika pa je bil 17. oktobra izvoljen dr. Korošec. Cesarjev manifest o federaciji Avstrije z dne 16. oktobra 1918 je Narodno Vijeće odklonilo in zahtevalo zjedinitve vsega naroda SHS, ne glede na kakršne koli meje, v neodvisno državo. V tem smislu je 21. oktobra pozdravilo Wilsonov odgovor, ki priznava težnje Jugoslovancev po svobodi, in se pripravljalo po kapitulaciji Avstro-Ogrske 29. oktobra 1918, ko je postal dr. Korošec vodja eksekutive za vse jugoslovanske pokrajine.

Vse to so bile usodne posledice majniške deklaracije in gibanja, ki ga je sprožila. Ob njih vidimo jasno, kolika je bila pri deklaracijskem valu vloga voditelja Slovencev dr. Korošca. Narod in voditelj sta bila tedaj nosilca ene misli in enega hotenja, čeprav nadaljni nasilni politični razvoj dogodkov pri nas in v Evropi ni dal Slovencev tistega, kar so si zamišljali pod simbolom majniške deklaracije oni in dr. Korošec.

Nova angleška vlada bo na jesen razpisala volitve

London, 29. maja. o. Poučeni krogi govore, da bo novi predsednik angleške vlade Neville Chamberlain razpisal za jesen volitve v poslansko zbornico. Ta sklep je izrazilo demokratičnega mišljenja, ker hoče Chamberlain izvesti od angleškega ljudstva, ali ga hoče za predsednika vlade ali ne. Od izida teh volitev je odvisna bodoča končna veljavna sestava Chamberlainove vlade. Če bi se primerilo, česar pa ni pričakovati, da bi angleški narod izrazil Chamberlainu nezaupanje, potem je novi ministrski predsednik trdno odločen, da odstopi.

London, 29. maja. o. Ministrski predsednik Baldwin je včeraj kmalu po 9.30 obiskal kralja in eporočil vladarju svoj odstop.

Kralj je Baldwinu podelil larski naslov, njegovi ženi pa visoko odlikovanje. Baldwin je vrh tega dobil red Hlačne podzveze, najvišje in najredkejšje angleško odlikovanje. Kralj Jurij VI. je Baldwinov odstop sprejel in pooblastil Newilla Chamberlaina, naj sestavi novo vlado.

Nova britanska vlada je takole sestavljena: predsednik vlade Neville Chamberlain, finančni

Ves odbor komunistične stranke v Nankingu je zaprla kitajska policija, razen tega pa še 100 članov stranke iz različnih stanov.

Začasno trgovsko pogodbo sta sklenili Švica in Madžarska, dokler se ne končajo razgovori za stalen sporazum.

minister sir John Simon, notranji minister sir Samuel Hoare, zunanji minister sir Anthony Eden, tajnik za dominione Malcolm MacDonald, tajnik za kolonije Ormsby Gore, tajnik za Indijo lord Zeeland, prvi lord admiralitete Duff Cooper, tajnik za vojsko Hoare Belisha, tajnik za letalstvo Swenton, minister za narodno obrambo Inskip, lord predsednik sveta lord Halifax, lord-kanceler lord Hailsham, lord zasebnega pečata lord de la Ware, tajnik za Skotsko Ellison, minister za higieno Kingsleywood in tajnik za prosveto lord Stanhole.

Katoliška zmaga pri holandskih volitvah

Amsterdam, 29. maja. o. Holandske volitve predstavljajo veliko zmago katolicov, kjer je katoliška stranka dobila 31 mandatov, to je tri več, kakor pri zadnjih volitvah. Socialisti so dobili 23 poslancev, protirevolucionarji 17, krščanska stranka 8, liberalci 6, narodni socialisti 4, komunisti 3. Protirevolucionarne, protilevičarske stranke brez liberalcev in narodnih socialistov so dobile skoraj 100.000 glasov več, kakor pri zadnjih volitvah. Tako fašizem, ki ga propagirajo holandski narodni socialisti, kakor komunizem, sta dobila le malenkostno število glasov. Katoliška stranka, ki je pri zadnjih volitvah zelo nazadovala, je zdaj dosegla zmago zaradi tega, ker se je modernizirala in pomladila. Tako v organizaciji kakor v vodstvu.

Vesti 29. maja

Hrib se je odtrgal in zasul rudarsko vas Talpajacuo v Mehiki. Zaradi silne nevihte, ki je razmočila zemljo, se je hrib sesedel na vas v nekaj trenutkih in pokopal čez 500 ljudi, ki so vsi mrtvi.

Trgovski sporazum med Francijo in Nemčijo bo podpisan najbrže v kakih 14 dneh, ker sta ministri predsednik Blum in nemški gospodarski minister dr. Schacht včeraj v dolgem razgovoru rešila vsa nesoglasja, ki so se pokazala pri pogajanjih. Slo je za to, da Nemčija dovoli Franciji izvažati ne le surovine za nemško industrijo, marveč tudi svilo, živež in galanterijske izdelke. Posebno važen je tisti del sporazuma, ki se nanaša na nemške nakupe v francoskih kolonijah.

Dr. Schacht je danes z letalom odpotoval iz Pariza.

Veseli so za zaslužne delavce bo priredil belgijski kralj Leopold v svojih vrtovih. To pot bodo kraljeve naklonjenosti deležni kovinarski in pristanjski delavci. Podobno prireditelj v dvornih vrtovih so belgijski delavci raznih strok že dvakrat imeli.

Nov italijanski letalski film izdeluje družba Aquila na abesinskih bojiščih. Film naj bi pokazal veličino, silo in udarnost italijanskega letalstva. Vsebinsko je film zamislil Mussolinijev sin Vitto.

Kanada je prodala vse žito, ki je bilo določeno za izvoz, in sicer mesec dni pred določenim rokom. To je prvič po začetku gospodarske krize, da ni kanadsko žito obležalo v skladiščih.

Vse petrolejske vrelce družbe »Standard Oil« je zaklenila bolivijska vlada s posebnim zakonom, ker se družba ni držala določenih najemnih pogojev iz leta 1920.

Panarijsko zvezo so ustanovili na Dunaju in so avstrijske oblasti že potrdile njena pravila. Zveza naj združi vse ljudi arijskega pokolenja ne le v Avstriji, marveč po vsej Evropi, za boj proti nearijcem, to je proti Judom.

Poseben vizum za obisk razstave v Parizu bodo morali imeti nemški državljani, čeprav sta Francija in Nemčija vizum v medsebojnem prometu že odpravili. Francoska in nemška vlada utemeljuje ta odredbo s tem, da bosta tako preprečili, da ne bi iz Nemčije hodili na svetovno razstavo v Pariz ljudje, ki bi demonstrirali proti narodnemu socializmu.

Stavka petrolejske delavstva grozi mehikanski petrolejski industriji, ker zahtevajo delavci zvišanje plač in koliktevne pogodbe.

Sovjetsko vohunsko društvo so odkrile japonske oblasti na Koreji, ravno tedaj, ko je njen voditelj z nabranimi podatki o japonskih vojaških delih hotel oditi čez mejo v Vladivostok.

Avtobusna stavka v Londonu je povzročila angleškemu gospodarstvu okrog 100 milijonov dinarjev škode. Približno 80% te vsote so izgubili stavkajoči delavci, ki niso med stavko dobivali plače. Francoska letalca Dorret in Micheletti sta se pri poletu iz Pariza v Tokio morala spustiti na nekem južnojaponskem otoku, pri čemer se jima je razbilo letalo in sta oba dobila resne poškodbe.

53. rojstni dan predsednika ČSR dr. Beneša so včeraj slavili v Pragi brez posebnih zunanjih slovesnosti in čisto priprosto zaradi resnih časov. Tako je želel predsednik sam.

11 letnico sedanje avtoritarne vlade so praznovali včeraj na Portugalskem z veliko parado, ki sta jo gledala predsednik vlade general Carmona in predsednik republike Salaza.

Tudi v Borovnici in drugod

Dr. Korošec na Vrhniki

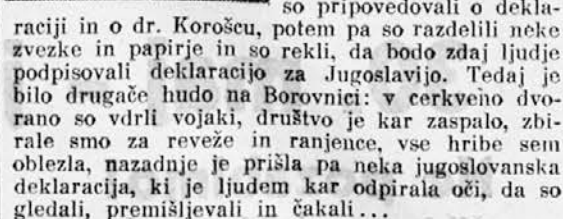
Pred 20 leti na Vrhniku

„Jugoslavija“ prihaja . . .

Dekleta pobirajo podpise

Shod pred Črnim Orlom

Vedno isti . . .

In tako bi našteval vse te podrobnosti in delo naših žena in deklet, zbral bi sto in sto živih prič, ki vse bolj zgovorno izpričujejo resničnost in pomembnost tedanjega ljudskega razpoloženja in gibanja, ki ga je spočela skromna majniška deklaracija, prebrana v dunajskem parlamentu dne 30. majnika 1917. Ob takih živih pričah so v resnici brez vsakega pomena vsi omalovažujoči uvodniki, ki jih zadnje dneve s studom opazujemo in beremo v nekem delu našega časopisa; saj v resnici ti uvodniki ne morejo skriti niti lastne zadrege in zavisti, da more kdo razen njih s tako krepkimi, ves narod obsegaajočimi dejanji posegati v začaran krog po njihovem mnenju njim samim prisojene nacionalnosti in državotvornosti...

Pri gospej Bini na Vrhniki sem našel tisti uvodnik in v njem neke podčrtane stavke. Z gñjvom je kazala nanje gospa, rekò: »Da more kdo tako oèitno zavajati ljudi... Ali res more misliti kdo, da nihèe veè ni živ iz tistih dni ali pa, da smo vse pozabili. Prosim vas, posebej podèrtajte, èe boste res kaj pisali o temle besedovanju: takrat smo toèno vedele, da hoèemo proè od Avstrije, da hoèemo v svojo drzavo, da hoèemo biti samostojni... sami zase...«

Zdaj po 20 letih vemo tembolj, kako je teda mislilo naše ljudstvo in kaj je hotelo prav za prav z majniško deklaracijo, ki jo je podpisano od 200.000 žena izročilo dr. Korošcu, svojemu tedanjemu in današnjemu voditelju. F. Strah.

Ljubljana, 29. maja.

Za leta 1917 se je med bojavniki širil dula-
majniške deklaracije. Mnogi kritikastru opomaj-
da je bila deklaracija za »jugoslovansko državo po-
habsburškim žezlom« in da so bili naši voditelj-
za osvobodjenje Jugoslovonov v okviru stare mo-
narhije. Sedaj lahko pišemo, kar hočejo. Kdor po-

Majniška deklaracija, veliki zgodovinski dokument, je med slovenskim vojaštvom ustvari voljo prerojenja in osvobodjenja. Razkrojila je vrsne oslabele in izdelane avstrijske vojske, našemu elitu veku na fronti in doma pa je dala upanje, da nam vendarle bliža velika pomlad. Tiisti slovenski vojaki, ki so dali življenje za deklaracijsko misel, pričajo s tem, in tega pričevanja ne more izpustiti nihče.

Članom Akad. zvezel Danes 29. maja t. 1. n. poldne ob 3. uri je na univerzi v zbornici proslava 20-letnice majske deklaracije. — Spored: Otvoritev govov tov. Erjavca Janeza, recitacije tov. Peterlini »Naša beseda« (Župancije), med sporedom poje v pesmi pevski zbor »Naša pesem«. Udeležba za člani ne je strogo obvezna. Začetek točno ob 3. popoldne — Danes, 29. maja t. 1. obišče grob dr. J. E. Kreka. Zbirališče je v »Akadetskem domu«, Mikšičeva cesta 5, od četrto do pol 8. zvečer. Odhaja je točno ob pol 8. uri. Pridite polnoštevilno, bodite točni, imejte vsi društvene trakove (ali slovenske trobojnice). — V nedeljo, dne 30. maja 1937 se udeležimo proslave majske deklaracije v »Unionu Zberemo se v »Akadetskem domu«, nato gremo skupno na Marijin trg, kjer bo sprejem notranje ministrice dr. Antona Korošca, po sprejemu gremo skupno v »Union«, kjer bo proslava.

Premiera danes v kinu MATICI

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 29. maja: Magdalena.
Nedelja, 30. maja: Ferdo.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakob trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva 120 in mr. Gartus, Moste.

Drama: »Matura«. Izven.
Opera: »Plamen«. Red Sreda.
Kino Union: »Večna maska«.
Kino Sloga: »Žena brez sramu«.
Kino Matica: »Vihor«.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. Začetek ob 20. uri:

Sobota, 29. maja: »Matura«. Izven. Izredno znižane cene od 14 do 2 Din.
Nedelja, 30. maja: Zaprt.
Ponedeljek, 31. maja: Zaprt.
Torek, 1. junija: Zaprt. (Cyrano de Bergerac v operi. Proslava.)

OPERA. Začetek ob 20. uri:

Sobota, 29. maja: »Plamen«. Red Sreda.
Nedelja, 30. maja: »Veseli študentek«. Izven. Izredno znižane cene od 24 Din navzdol.
Ponedeljek, 31. maja: Zaprt.
Torek, 1. junija: »Cyrano de Bergerac«. Izven. Proslava 25 letnice umetniškega dela g. Ivana Levčarja.

* KINO *

Veliki nemški šlager: „Man spricht über Jacqueline“

Žena brez sramu

Albrecht Schoenhals Sabine Peters

TEL. 22-21

UNION

Premiera!

Velezanimivo filmsko delo — problem napredka medicine

Večna maska

Mathias Wieman Olga Čehova

TEL. 21-24

MATICA

Premiera velikega francoskega šlagerja po istoimenem gledališkem komadu Henryja Bernsteina

VIHOR

Charles Boyer Gaby Marlay

Najnovejši žurnali — katastrofa „Hindenburg“ i. t. d., i. t. d.

PREDSTAVE OB DELAVNIH OB 15. IN 19. IN 21. URU

Mariborsko gledališče

Nedelja, 30. maja: Ob 15. »Sveti Anton, vseh za ljubljene patron«. Gostovanje Pavle Udovičeve. Znižane cene. — Ob 20. »Trije vaški svetniki«. Premiera. V korist Penzijskega sklada gledaliških igralcev.

Ponedeljek, 31. maja: Zaprt.
Torek, 1. junija: Ob 20. »Sveti Anton, vseh za ljubljene patron«. Gostovanje Pavle Udovičeve. Znižane cene. Zadnjič.

† Feliks Urbanc

Ljubljana, 29. maja.

Včeraj popoldne so pokopali znanega ljubljanskega veletrgovca Urbanc Feliksa. Njegove zadnje poti se je udeležilo celokupno trgovstvo iz Ljubljane in iz drugih krajev, dolga kolona nad 20 avtomobilov ga je spremljala prav do pokopališča pri sv. Križu.

Pokojni je bil rojen 1850 v Drnovem pri Krškem. Oče mu je bil uradnik pri sodniji v Brezicah ter mu je umrl, ko je bil Feliks 2 leti star. Sirote se je usmilil star oče Krainer v Brezicah, ki je poskrbel, da se je izučil trgovske obrti pri prvi večji trgovski hiši Kraljič v Brezicah, kjer je kmalu postal poslovodja. Potem je odšel v Kranj, kjer je zaradi svojih izrednih zmoglosti postal družabnik velike Krisperjeve trgovske hiše. Pri Krisperju se je pokojni Urbanc tudi poročil z domačo hčerko Fani, Krisperjeva trgovina se je nato preimenovala v novo firmo Krisper-Urbanc, pozneje pa je Krisper iz podjetja izstopil ter je pokojnik sam ostal lastnik. Leta 1880 je pokojnik kupil Jamškovo trgovino Pod Tranč št. 2 v Ljubljani, ki jo je vodil skupaj s trgovino v Kranju. Leta 1901 je začel pokojnik v Ljubljani zidati veliko trgovsko palačo, kamor se je nato iz Kranja preselil l. 1903. Trgovino v Kranju je vodil potem kot podružnico še do prevrata skupaj s podružnico Pod Tranč. Ob prevratu je opustil obe podružnici ter vodil le še glavno podjetje na Sv. Petra cesti, katero je izpopolnil do zadnje možnosti.

Politično pokojnik ni deloval, toda bil je zmerom zaveden Slovenec. Bil je med ustanovitelji Mestne hranilnice ljubljanske ter ostal v njenem odboru do l. 1914. Razen tega je bil več let tudi v mestnem svetu ob času Laschevega režima na magistratu, ko vlada ni hotela potrditi Hribarja za župana v Ljubljani. Bil je dalje več let član pri Narodni banki, zastopal je trgovski stan v TAL. Za trgovino se je skoraj do zadnjega dne zanimal ter je s svojim sinom Francem celih 40 let deloval skupno za podjetje.

Celje za proslavo 20 letnice majske deklaracije

V dne 29. 30. maja proslavimo Celjani ono veliko gibanje slovenskega naroda za osvoboditev izpod tujevega jarma, ki je izraženo v majniški deklaraciji. Vsa kulturna, narodna in ostala društva prosimo za poziv vsem svojim članom, da se udeležijo v čim večjem številu proslave 20 letnice majniške deklaracije v soboto, dne 29. maja zvečer in v nedeljo 30. maja.

V soboto zvečer 29. maja bo zagorel kres na celjskem gradu, istočasno pa se bo po šmarnicah vršil pred razsvetljenim poslopjem mestnega magistrata promenadni koncert železničarske godbe.

V nedeljo, 30. maja zjutraj po sedmi sv. maši odkoraka železničarska godba od župne cerkve sv. Danijela na slavnostno zborovališče v dvorano Ljudske posojilnice, kjer bo ob pol 8. slavnostno zborovanje. Za uvod bo igrala železničarska godba državno himno, nakar sledi govor ministra g. dr. Kreka, nato petje združenih pevskih zborov, nato pa še živa slika. Za zaključek zapojejo vsi zborovalci »Hej Slovenec«.

Kakor smo zvedeli, se tudi dežela v okolici Celja živahno pripravlja na to pomembno obletnico.

Nezaslišno bogoskrunstvo

v št. Petru pri Mariboru

Marbor, 28. maja.

Splošno ogorčenje je izzval danes nezaslišan vlom, ki je bil izvršen v noči od srede na danes v št. Petru pri Mariboru. Vlomilci so oplenili šenpetersko župno cerkev, o kateri je znano, da poseduje marsikatero dragocenost iz starih časov. Očividno so imeli piko na dragoceno monštranco, ki se je rabila večeraj ob priliki telovske procesije. Niso pa računali s previdnostjo g. župnika, ki spravlja dragoceno umetnino v župnišče, da je varna pred tatovi. Vlomilci so se očividno že zvečer skrili v zvoniku. Kolikor je ugotovila sedanja preiskava, sta bila pri zločinskem poslu dva vlomilca. Iz zvonika sta potem, ko sta se prepričala, da je vse naokrog varno, šla v cerkev ter se spravila najprej nad tabernakelj. Gotovo sta bila razočarana, ker nista našla dragocene monštrance, zaradi katere sta tvegala svoje dejanje. Našla pa sta le priprosto monštranco in ciborij, ki sta ju pustila na mestu. Odnosla sta le iz monštrance in ciborija posvečene sv. hostije. Te sta odnesla v zakristijo, kjer sta vzela iz omare 2 mašna keliha, 1 ciborij, 2 relikviarija in 2 posodi za sv. olje. Ker hostij ni bilo mogoče najti nikjer, sta jih vlomilca očividno pojedla, iz sledov v zakristiji se pa vidi, da sta na hostije pila iz kelihov mašno vino. Nato sta strla šipo pod oltarjem in potrla truplo sv. Faustina, ki tu počiva. Seveda nista našla nobenih dragocenosti. Tudi stranske oltarje sta pretaknila ter vse naokrog razmetala. Ker ni bilo ničesar najti, sta si prisvojila medeninate in posrebrene cerkvene posode iz zakristije ter nato pobegnili na ta način, da sta se spustila skozi okno po vrvi, ki sta jo odrezala od zvona. Vlom in nezaslišno bogoskrunstvo je bilo odkrito danes zjutraj. Bliskovito se je raznesel o tem glas po vsej fari ter izzval silno ogorčenje. O vladu so bili takoj obveščeni tudi orožniki v Koških, ki so skupaj z detektivni mariborske policije začeli z energično preiskavo.

Franc Rupnik, kralj ponarejevalcev denarja - ujet

Marbor, 28. maja.

Kralja naših falsifikatorjev, Franca Rupnika, ki je postal med našim podeželskim ljudstvom zaradi svojih ponarejevalskih spretnosti in drznosti že skoraj legendarna osebnost, so končno po polletnem razburljivem preganjanju in zasledovanju vendarle ujeli. To srečo so imeli vrli slovenje-bistriški orožniki, ki so izsledili Rupnikovo skri-vališče v Spodnji Novi vasi. Rupnik je gotovo eden najbolj spretnih ponarejevalcev bankovcev, kar jih je kedaj živel po nas. Sam je bil vojaški fotograf, ki je po vojni prišel v dobro šoto izvršnega ponarejevalca denarja Potočnika, katerega je zadela pred leti smrt v mariborski kaznilnici. Tudi Rupnik je delil s Potočnikom usodo ječe, v katero ga je spravila njegova strast, pa se je vedno znova oprijel starega posla, čim je prišel zopet na svobodo. Lansko leto je zapustil dolgoletno ječo,

pa ga takoj zopet začel s ponarejanjem. V Radvanju pri Mariboru si je v stanovanju nekega železničarja opremil najmoderneje ponarejevalsko delavnico ter imel že izgotovljenih okrog 100 tisočakov, ko so mu zaradi neopreznosti njegovih pajdašev prišli na sled. Orožniki so mu zaplenili vso delavnico in ves materija, Rupniku pa se je posrečilo v zadnjem hipu na drzen način pobegniti. Zbežal je potem na Hrvaško, kjer so ga videli še v Karlovcu, potem pa je zmanjkala za njim vsaka sled. Oblasti so mislile, da se je skrčil kje na jugu, med tem pa se je na tistem vrnil v okolico Slovenske Bistrice, kjer je dobil zatočišče pri posestniku Francu Mlakarju. Tu je bil danes aretiran, z njim vred pa tudi Franc Mlakar, njegova žena Ana in Ana Vinter. Ob priliki aretacije so orožniki ugotovili, da se je Rupnik tudi sedaj bavil s ponarejanjem denarja ter je že imel lep kup tisočakov v delu.

Kolesarji skozi Slovenijo in Hrvaško

Včeraj zjutraj ob pol 8 je startalo pred uredništvom »Ilustriranih športnih novosti« 15 kolesarjev dirkačev, ki so se podali na trdnovno dolgo pot in prevozili 530 km. Teh vrst kolesarskih dirk pri nas do sedaj še nismo imeli, čeprav v drugih državah take dirke vzbujajo vedno največje zanimanje in največje borbe. Pri nas so te dirke organizirale »Ilustrirane športne novosti« in po vsem videzu lahko še danes sodimo, da bo ta tekma postala lahko tradicionalna, ker je že prvič vzbudila veliko zanimanje tudi s strani oficijelnih krogov.

Prva etapa, ki je bila razdeljena na dve pol-etapi, je vodila iz Zagreba do Karlovca (62 km), druga pol etapa pa s Karlovca v Ljubljano (129 km). Od Slovencev nastopa pri tej tekmi pet dirkačev in sicer Prosenik (ki sicer starta za Zagreb), Rozman, Gartner, Kačič in Brčić. Zadnjega je že v Zagrebu nemila usoda vrgla iz nadaljnega tekmovanja. Rezultati v Karlovcu so bili sledeči: Grgac (profes.) 1:51.27, 2. Prosenik (HKB) isti čas, 3. Gartner (Ljubljana) 1:51.27, 4. Rozman (Železničar, Maribor) 1:56.51, 5. Pokupac (HKB), 6. Migalič (Gradjanski, Karlovac), 7. Ljubič (profes.), 8. Davidovič (Orao), 9. Ormuž (Železničar).

V Ljubljano so dirkači prispeli šele okoli 15.45. Pred gostilno Jelačin na Dolenski cesti, kjer je bil cilj, se je prihodna tekmovalcev udeležilo izredno veliko število občinstva. Rezultati: 1. Prosenik 4:45.26, 2. Grgac 4:45.26, 3. Gartner 4:45.26, 4. Ormuž 4:53.57, 5. Ljubič 4:58.45, 6. Pavličič 5:02.25, 7. Rozman 5:05.08, 8. Pokupac 5:16.15, 9. Davidovič 5:16.15, 10. Kačič 5:22.00, 11. Fiket 5:22.05, 12. Migalič 5:22.07.

Na cilj je prispelo samo 12 tekmovalcev; med potjo sta namreč odstopila od nadaljnega tekmovanja Ivkovič in Zagorski.

Rezultati prvega dne so naslednji: amaterji: 1. Prosenik 6:36.53, 2. Gartner 6:36.53, 3. Ormuž 6:50.48, 4. Pavličič 6:59.16, 5. Rozman 7:01.57, 6. Pokupac 7:13.06, 7. Davidovič 7:13.06, 8. Migalič 7:18.58, 9. Kačič 7:35.44, 10. profesionali: 1. Grgac 6:36.53, 2. Ljubič 6:55.02, 3. Fiket 7:18.32.

Sprememba pri okrajnem cestnem odboru v Kamniku

Kamnik, 27. maja.

V sredo, dne 26. maja, so bile v občinski posvetovalnici volitve načelnika in podnačelnika okrajnega cestnega odbora v Kamniku.

Za načelnika je bil izvoljen predsednik obč. Komenda in banski svetnik g. Strein Janez, za podnačelnika pa predsednik obč. Moravčev g. Ignacij Lavrič.

Velezanimivo filmsko delo iz zdravniške vede po romanu genijalnega švicarskega romanopisca LEA LAPAIRE-A

VEČNA MASKA

Premijera danes v kinu UNION • nagrado

Režija: Werner Hochbaum, v glavnih vlogah: Peter Petersen, Olga Čehova, Mathias Wieman. Film v nemškem jeziku je bil nagrajen v Benetkah z drugo izmed 67 filmov svetovne produkcije.

Srednješolsko lahkootletsko tekmovanje

Na lahkootletskem tekmovanju srednješolcev, ki se bo vršilo v soboto 29. in v nedeljo 30. maja, nastopijo vrste I. realne gimnazije in III. realne gimnazije v Ljubljani in realne gimnazije v Novem mestu. Vsaka gimnazija postavi 10 tekmovalcev, od katerih vsak tekmuje v teku na 100 m, skoku v višino, skoku v daljavo, metu krogle in kopja ter v prosti vaji. Ker bo vsega nastopilo 30 tekmovalcev, se obeta ostara borba za točke. Poleg tekme vrst je na sporedu še štafetni tek 4x100 m in odbojka, na katero so se tekmovalci še prav posebno pripravljali.

Tekmovanje se bo vršilo na telovadšču ljubljanskega Sokola v Tivoliju in se bo pričelo v soboto popoldne ob 15 s tekmo na 100 m, prostimi vajami, sledi še met krogle in skok v daljavo in prva igra v odbojki. V nedeljo se bo tekmovanje nadaljevalo ob 10.30 dopoldne. Na programu so: skok v višino, met kopja, nato pa zanimivi štafetni tek gimnazij in finalna tekma v odbojki.

Vstopnina za oba dneva znaša za odrasle 2 din, za dijake srednješolce 1 din.

Od tu in tam

V naši državi se že nekaj dni mudi italijanski minister za poljedelstvo Angelino de Crollanza. V njegovi družbi se nahaja šef kabineta in trije strokovnjaki, od naših pa kmetijski inšpektor banške uprave savske banovine ter zastopnik zveze živinorejskih zadrug. Iz Zagreba so gostje odšli v Križevce, kjer so si gledali žrebarne vzorne hleve in razne gospodarske naprave. Nekaj takih naprav so si Italijani ogledali tudi v drugih bližnjih vaseh. Italijani se zanimajo zlasti za plemenško živino, ki so jo do sedaj kupovali v Švici. Ker so tudi pri nas našli prav lepe primere plemenške živine, mislijo opustiti kupovanje v Švici in nabavljati rajši pri nas. Tehten razlog za to so pa poleg vsega tega še mnogo nižje cene v naši državi.

Danes zgodaj zjutraj so v Kosovski Mitrovici izvršili smrtno obsodo nad Alfonzom Fortunom, bivšim nadzornikom francoske gradbene družbe Batignol. Fortuna je lani z britvijo na zverinski način umoril svojega prijatelja Mitra Hliča in mu ukradel 3000 dinarjev. Sodišče ga je za ta zločin obsodilo na dosmrtno ječo. Fortuna s tako odmero kazni ni bil zadovoljen in se je pritožil na kasa-cijo. Zadel pa je prav nasprotno, kajti kasacija mu je dosmrtno ječo spremenila v smrtno kazen z obešenjem. Danes zjutraj pa je krvnik Hart svoje delo izvršil.

43.000 zasebnih nameščencev bi prišlo v poštev za zavarovanje pri ljubljanskem Pokojni-skem zavodu, če bi se zavarovanje res razširilo na vso državo. V tej številki niso všteti Slovenci in Dalmatinci, ker so že zavarovani. Če bi se vsi ti zavarovali, bi morali plačati za zavarovanje okrog 41 milijonov Din letno, delodajalci pa okrog 86 milijonov.

Razprava proti delavcu Francu Mlakarju, ki je dal umoriti lani pri Zagrebu upokojenca Filipa Pečnika, se je včeraj začela v Zagrebu. Razvozljanje tajinstvene izginotja Pečnika je delalo zagrebški policiji mnogo preglavice. Pečnikova žena je policiji prijavila, da ji je mož izginil. Ker pa so sosedje šepetali, da Pečnikova ve o vzrokih izginotja svojega moža, so jo prišli. Ko pa so našli še truplo, je policija prišla tudi delavca Franca Mlakarja, ki se je z njim Pečnikova nekam pre-več poznala. Mlakar je povedal, da je Pečnika ubil brezposelni Peter Krekič. Državni tožilec se-daj zahteva za ubijalca smrt, za ostala dva pa teške ječe. Ker pa na razpravo ni bilo zagovornikov, so jo morali zato preložiti ter uvesti kazensko postopanje proti odvnetnikom, ki se niso držali predpisov zakona. Nositi bodo morali tudi stroške preložitve razprave.

Vstopnice za akademijo v Unionu

Vse gospode predstavnike oblasti in ustanov, ki se želijo udeležiti jutrišnje slavnostne akademije ob priliki 20-letnice majniške deklaracije v hotelu »Union«, vjdno prosimo, da se danes do 4 popoldne telefonično priglasi na številko 3770. Vstopnice jim bomo nato dostavili.

Akcijski odbor.

Oprostilo razzodbo je izrekli sodišče v Banja-luki nad Dragoslavom Šuvakom, ki je bil marca letos ubil svojega najboljšega prijatelja. Obdava sta bila na svatbi. Zvečer pa sta se precej oka-jena ločila. Dragoslav po eni poti, Ostoj Babič s svojimi prijatelji pa po drugi. Pozno v noč pa sta se na križišču srečali dve skupini fantov. Pijani so se hitro zgrabili. Babič je naskočil Dragoslava, ne da bi vedel, kdo je. V samoočrambi je Šuvak odlomil s plota lato in z njo mahnil po napadal-cu. Udarce je bil smrten. Šele potem je ugotovil, da je ubil svojega prijatelja.

Tri leta je dobila za kazen kuharica Julija Oroz v Sremski Mitrovici, ker je svojemu ljubimcu z nožem za trajno skazila obraz. Milorad je bil namreč mnogo mlajši od Julije in se je nazadnje le naveščil stare kuharice. Vsa jezna pa je šla Julija ponoči v njegovo stanovanje in mu z no-žem razrezala obraz in vrat. Rane sicer niso bile smrtno, vendar pa ima Velimirovič hudo skazen obraz.

Uredba z zakonsko veljavo o avtorskem po-sredovanju določa štirimesečni rok, v katerem morajo prenehati dosežanji zasebni posredovalci. Na ta način so 27. t. m. prenehali delovati avtor-ski urad za avtorske pravice S. Bakarčiča, osred-nja zadruga jugoslovanskih avtorjev, posredoval-nica Albini in drugi zasebni posredovalci. Dovo-ljenje za avtorskopravno posredovanje od 27. maja dalje sta dobili na predlog strokovnega sveta av-torskih pravice in s sklepom prosvetnega ministra dve domači društvi in sicer Združenje jugoslovanskih glasbenih avtorjev (U. J. M. A.) s sedežem v Zagrebu in Združenje jugoslovanskih dramskih piscev (U. J. D. A.) v Belgradu. Združenji bosta s pomočjo svojih posredovalnic v Belgradu, Zagrebu ter s pomočjo zastopnikov na deželi podeljevali dovoljenja za izvajanje avtorskih del, pobirali av-torske nagrade in opravljali vse ostale posle av-torskega varstva z izključnimi pravicami. UJMA bo dajala dovoljenja za glasbene izvedbe, UJDA pa za gledališke in kinematografske izvedbe (in sicer gledališčem, kinematografom, radijskim po-stajam, gostilničarjem, kopalščem in drugim pri-rediteljem). Da uredi avtorskopravna razmerja v naši državi, je prosvetni minister izdal v smislu uredbe o avtorskopravnem posredovanju tale sklep: Avtorji jugoslovanskega državljanstva ne morejo pristopiti k nobenemu tujemu avtorskemu združenju ali ustanovi za avtorskopravno posredo-vanje. Prav tako ne smejo brez pismenega dovo-ljenja prosvetnega ministra odstopiti svojih avtor-skih pravic. Jugoslovanski državljani, ki so svoje avtorske pravice doslej odstopili tujim posredo-valnicam (združenjem ali ustanovam), jih morajo prijaviti z navedbo vsebine svojih pogodb pro-svjetnemu ministrstvu in sicer delegatu za nad-zorstvo nad avtorskopravni posredovalci. — Ta naredba ne velja za pravice, ki so združene z iz-danjem knjig ali glasbenih del (torej za izdajna sploh).

K uboju na Orlah

O večeršnjem uboju na Orlah smo zvedeli še, da se pretep ni vršil v gostilni, marveč na nasprotnem oknu vasi. Diti Roje, niti Pajk ni sta bila sploh ne v gostilni, marveč sta se sporekla eredi vasi. Prepri se je spetel prvotno bolj zaradi šale. Pajk je v šali zamahnil s polenom proti Roju, ki pa je poleno tako nesrečno odbil, da je zadel z njim Pajka v senec. Komisija je tudi ugotovila, da je smrt nastopila bolj zaradi velike količine zavžite pišče, kakor pa zaradi udarca. Pajk je na Orle prišel precej opit, Roje pa ga je skušal pogo-voriti in umiriti.

Štern in Belak na dosmrtno ječo, Koller na 20 let

Maribor, 28. maja.

Takih razprav, kakor je bila današnja, se je pred mariborskim okrožnim sodiščem doslej le še malo vršilo. Trije mariborski gangsterji in morilec Koller, Štern in Belak so spravili na noge pol Maribora, ki je hotel razpravi prisostvovati. Policija je jedva uspela, da je vzdrževala red ter spustila v razpravno dvorano toliko ljudi, kolikor je imelo v njej prostora. Razprava se je vršila v potrojni dvorani, ki se le redkokdaj uporablja, odkar so bila poročna sodišča ukinjena.

Zanimivosti z razprave

Točno ob tričetrt na devet je vstopil v nabito dvorano sodni dvor, ki so ga tvorili predsednik senata dr. Tombak ter okrožni sodniki Kuder, Kolšek, dr. Lečnik in Stukelj. Za njimi je prišel državni pravdnik Sever. Obtoženci so sodnike že pričakali na svoji zatočni klopi. Vsi trije so bili čedno oblečeni, obriti in niso prav nič zločinsko izgledali. Nihče ni jim na prvi pogled ne prisodil, da se njihovi rok lepi prelita kri nedolžnega človeka. Le iz Šternovega obraza je odsevala neka upornost in trdota in oči so se mu zločinsko bleščale. Belak se je ves tresel od živčne razburjenosti, dočim se je vedel Koller, ki je sedel med obema tovarišema, se najbolj apatično, kakor da se vse to njega ne tiče. Ob prihodu sodnikov je zavladala v do tedaj živahni dvorani smrtina tišina, v kateri je začel predsednik senata dr. Tombak z razpravo. Belak in Koller sta se morala umakniti in začelo se je zasliševanje Šterna.

Karel Štern je mirno odgovarjal na stavljen vprašanja ter naglo, kakor da se je naučil svoj zagovor na pamet, oddrdal povest o svojem življenju. Zanimanje je vzbujal le proti koncu svojega pripovedovanja, ko je prešel na dobo svojega usodnega poznanstva s Kollerjem in Belakom. Seznanil se je najprej s Kollerjem, katerega je naslikal kot svojega zapeljivca. Koller ga je pripravil tako daleč, da je pustil delo v tovarni. Prigovarjal mu je »kaj boš delal in se mučil, pogledj mene, nič ne delam, pa sem vedno lepo oblečen, dobro živim in imam dosti denarja«. Koller je bil spreten tat, ki je izvršil celo vrsto tatvin in vlovov, pa ga ni nihče osumil. Šternu je tako življenje začelo ugajati. Nato je prišlo še poznanstvo z Belakom ter skupni posveti, kako bodo kradli in ropali mariborske penzioniste. Koller in Belak sta kovala načrte, Šterna pa sta uporabljala samo kot orodje. Štern je priznal tatvino pri Lasbacherju, nameravani vlom pri Koropeu ter sodelovanju pri umoru Strajnska, odločno pa je zanimal, da bi bil na Strajnska sam položil roko. Tu se mu je ustavil gladi tok njegovega pripovedovanja ter je prišel v nasprotje, iz katerih si ni vedel pomagati. Pravi, da sploh ni vedel, da namerava Belak Strajnska umoriti. Med tem časom, ko je Belak svojo žrtve

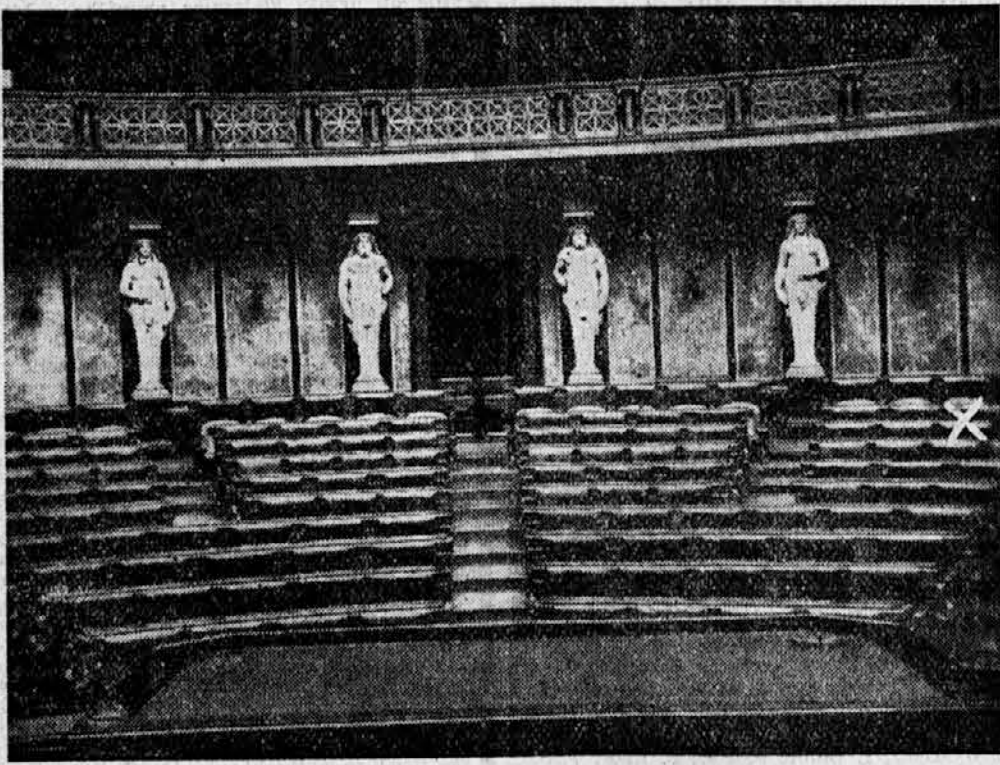
pobiljal in davil, da se je on nahajal v sobi ter iskal ekrinjo z denarjem.

Tudi Koller in Belak bi bila rada nedolžna

Drugi je bil zaslišan Koller. Prosto dušno, brez vsakega interesa je pripovedoval o sebi, priznaval pa je samo take stvari, ki se mu niso zdele prenevarne. Dejal je, da je svojima pajdašema samo povedal, kdo da ima po njegovem mnenju denar in kje ga skriva. Ni pa mislil pri tem niti od daleč, da nameravata počenjati take stvari, kakor je bil umor v Mejni ulici. Najbolj dramatično je bilo zasliševanje Belaka. Mož je živčno čisto strl, naravnost histeričen. Ob vsakem drugem vprašanju je planil v jok ter jedva iztisnil iz grla odgovore. Ves čas zasliševanja se je tresel kot šiba na vodi ter prosiče upiral oči zdaj v sodnike, zdaj v državnega pravdnika, pa v svojega zagovornika. Priznal je, da se je sestajal s Kollerjem in Šternom, da so snovali skupno naklepe za tatvine in vlome in da se je udeležil sleparskega podjetja pri Lasbacherju, odločno pa je zanimal vsako zvezo z umorom Strajnska. Ko je končalo Belakovo zasliševanje, je predsednik poklical v dvorano Šterna ter ga pozval, naj Belaku v obraz pove ali je kriv ali ne. Bil je to vrhunec napetosti v razpravi, ki je deloval močno tudi na živce publike, da so ženske kar bledele, moškim pa je pot lil z obraza. Štern je odločno vrgel Belaku v obraz očitek »kriv si, nagovarjal si me k zločinu, izvršil si pa umor popolnoma sam«. Očitek je spravil Belaka v silno razburjenost in jedva se je pomiril.

Sodba

Razprava je bila opoldne prekinjena ter se je nadaljevala popoldne ob 3. Po končanem zaslišanju so prišli vrsto državnih pravdnikov in zagovornikov, pa zopet državni pravdnik in zagovorniki. Njihovi govori, ki so bili zelo temperamentni, so trajali do pol sedmih, ko se je sodni dvor umaknil na posvetovanje. To je trajalo skoraj celo uro. Obtoženci so se v pričakovanju sodbe značilno obnašali. Štern je strmel pred sebo, da ni trenil niti z očesom, kakor da je s svojo usodo že obračunal. Koller je naravnost spal na založni klopi, Belak pa je bil ves skrušen, objokan in se je še z zadnjim upanjem oziral na vrata, kakor da pričakuje še sedaj milost in odrešenje. Končno so se odprla vrata, sodni dvor je vstopil in ob napeti tišini je predsednik razglasil sodbo: Koller Ivan obsojen na 20 let robije, Štern Karel in Belak Franc pa na dosmrtno ječo, vsi trije tudi na dosmrtno izgubo častnih pravic. Po razglasitvi sodbe se je obrnil Belak proti publik, dvignil roke ter med jokom vzkliknil na ves glas: »Obsodili so nedolžnega, Bog bo izkazal mojo nedolžnost.« Nato so jih pazniki odvedli. Vsi trije zagovorniki so prijaviili priziv proti sodbi.

Ob velikem slovenskem političnem jubileju: Dvorana dunajske zbornice. Približno z mesta, ki je zaznamovano s križem, je dr. Korošec 30. maja 1917 prebral zgodovinsko majniško deklaracijo.

Ljubezen, ki ubija

»Ali je res, da bodo zaprli tistega, ki je umoril tvojega očeta?«

»In da mu bodo odsekali glavo?«

Danes po štirinajstih letih se ne morem brez groze spominjati, kako mi je takrat tolklo srce. Moral sem najbrž strašno prebledeti, zakaj oba lahkomišljenčka, ki sta mi zadala ta hudi udarec brez vsake misli in na lahko, kakor to delajo otroci, sta bila popolnoma presenečena.

V meni je vrela besna, slepa jeza, ki me je silila, da sem jima velel, naj molčita. Jeza bi me bila pripravila do tega, da bi bil planil nanju s stisnjenimi pestmi, če bi me bila nadalje praševala. Hratu me je pa popadla blazna radovednost. Kaj, če je morda to razlog, zakaj vsi tako molče o očetovi smrti. Ob enem se me je polotil strah; to je bil strah pred nečem neznanim. Kri mi je planila v obraz in stokal sem:

»Jaz... jaz ne vem ničesar...«

V šoli je zazvonilo in morali smo iti narazen.

Ves tisti dan sem preživel v silnem strahu. Ponavljal sem si neprenehoma tisti dve kratki vprašanji, ki sta me prej tako razburili in razžalostili.

Naravno in umestno bi bilo, da bi bil povprašal mater, ali je tisto besedovanje resnično ali ne. A čutil sem, da sem nesposoben,

da bi ji ponovil besede, ki sta mi jih nevede rekla ona dva mala rablja.

Mater sem ljubil iz vse duše. Imela je name silen vpliv. Bila je tako lepa v svoji bledoti, naravnost kraljevsko lepa in kako ponosna!

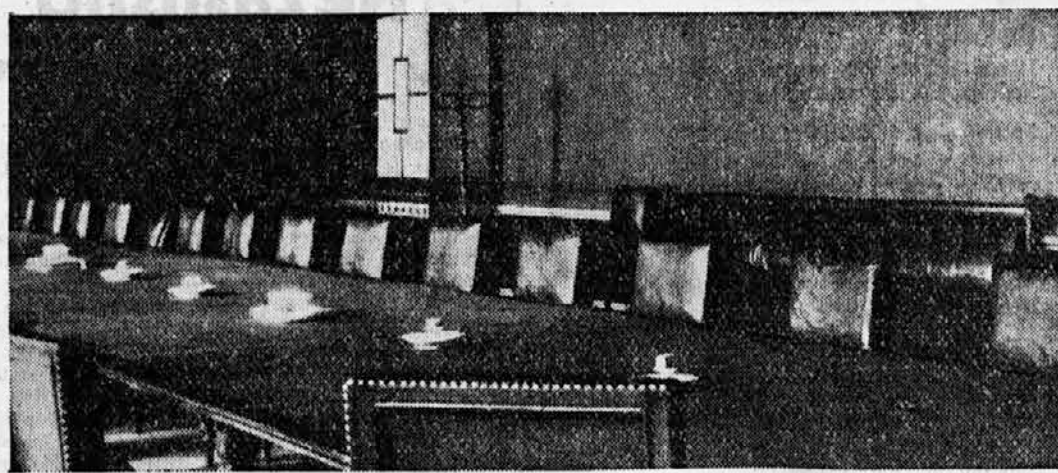
Ne, nikdar bi ji ne bil mogel pokazati tistega neizogibnega dvoma in neznanega strahu, ki sta ga v meni izžvali preprosti vprašanji mojih porednih sošolcev.

Molk in negotovost sta me vedno bolj davila. Zato sem sklenil, da se obrnem na Julijo, služkinjo, ki me je od mladih nog varovala. Julija je bila petdesetletna ženska, majhne postave, s ploščatim obrazom, ki je bil naguban kakor prezrelo jabolko. Iz oči in z vsega obraza ji je sijala dobrota, čeprav so jo ustnice, zaradi skrb in v sprednjih zobeh, delale podobno stari čarovnici. Julija je jokalna pred menoj zaradi očeta. Služila je pri njem še pred poroko. Skrbela je pred vsem zame. Razen tega je delala še druga mala dela, bodisi da je pomagala hišnici, kuharici ali moškim poslom.

Zvečer, ko me je spravila v posteljo in je še popravljala odejo, je molila z menoj in mi pomagala izpraševati si vest. Tedaj sem jo vprašal, kaj in kako.

»Oh, ti hudobneža, ti,« je vzkliknila, ko sem ji razodel svoje srce in ji povedal tiste besede sošolcev, ki so me tako vznemirile.

»Ampak, kaj bi tisto,« je nadaljevala, »saj ti vendar tega ne moremo mi več skrivati.«

Prostori Jugoslovanskega kluba v dunajskem parlamentu, kjer so izdelali besedilo za majniško deklaracijo.

Sleparska Rozika pred sodniki

Ljubljana, 28. maja.

Mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. K. Javoršek in sta bila kot sosodnika gg. Ivan Brelih in Rajko Lederhas, je počastil lepo in premeteno Roziko Bondo iz lepega in pa ponosnega Mengša že s peto nagrado za njene ralinirane sleparije in prevare. Njen poklic je res sleparsi. Rozika, ki je že v odcveteli dobi mladosti, je huda navihanka, nastopa kot zaročenka kakega bogatega gospoda, najraje kot zaročenka zlatarja iz Novega mesta in kot sestra bogatega posestnika, od katerega bo dobila veliko doto do 50.000 din. Rozika je drugače kuharica, a kuhinja ji ne diši posebno, raje privatizira. Predlanskim se je nastanila pri ge. Rodetovi na Mestnem trgu. Tako nekako oktobra 1935. je izvalila od Marije Poljančeve vsoto 370 din pod pretezo, da ji je zaročenec - zlatar v Novem mestu naročil nabaviti nekaj blaga za urarno. Gospa ji je posodila. Novembra pa je od Angele Jakšev izvalila kar 1000 din. Lepo ji je govorila: »Milostljiva gospa! Nujno rabim 1000 din za sode« stempelce«. Treba je izvršiti razne prepise in nato mi bo brat odšel doto 35.000 din.« Dobila jih je in denar lepo zapravila v veseli družbi. Od Ivanke Klančarjeve pa je izvalila hranilno knjižico Ljudske posojilnice z vlogo 3500 din in 100 din gotovine pod pretezo, da rabi denar pri sodišču v Škofji Loki, kjer bo s sestro sestavila veliko pismo za doto. Od gospodinje Rodetove je dobila 100 din.

Ko so sleparji v Ljubljani postala tla prevroča, jo je popihala na deželo, kjer je baje osleparila mnogo ljudi za lepe in čedne svote, a je niso ovdili. Dolgo časa so jo sode oblasti iskale okrog, naposled so jo prišli in vtačili v sodne zapore. Državni tožilec g. Goslar je Roziko Bondovo obtožil zločina obrtoma izvršenih prevar v smislu §-a 337 k. z. Rozika, ki je pred sodniki stala kot skesana grešnica, je vse goljufije mirno in prosto dušno priznala. Senat je zavzel stališče, da Rozikine goljufije ne vsebujejo še zločina, marveč jih je treba za enkrat še kvalificirati kot navaden prevar, in je bila zato po §-u 334. obsojena le na 3 mesece in 15 dni strogega zapore. Rozika je sprejela sodbo z velikim zadovoljstvom in se je sodnikom vljudno poklonila.

Do smrti jo je povozilo motorno kolo

Celje, 28. maja.

V sredo, 26. t. m. so se ob pol 9 pripeljali na dveh motornih kolesih iz Vrankega štirje inozemci. Bili so namenjeni v Budimpešto in od tam naprej na Norveško k sorodnikom. Na drugem motorju je vozil ameriški državljani Wicam John Harry, zadaj pa je sedel Holwig Olow. Pred vodom na trg je Harry vozil po levi strani ceste, ker je bil na desni strani ciganski voz z medvedarji. Tujca sta vozila s hitrostjo okoli 25 km na uro. Na odcepu pešpoti od državne ceste proti Gotovljam je nenadoma priletela pod motorno kolo Kuder Marija, 38-letna posestnica iz Vrhpolja pri Zalcu. Voznik ni mogel motorja več pravočasno ustaviti, pri padcu si je Kudrova prebila lobanjo ter so ji izstopili možgani. Vendar je šla še sama k vodnjaku, da bi si oprala roke, nato pa še k zdravniku Ločniškarju, ki ji je skušal nuditi prvo pomoč. Odredil je prevoz z avtomobilom v celjsko bolnišnico. V avtomobilu se je ponesrečenka šele onesvestila in je ostala nezavestna do včeraj do

treh popoldne, ko je tudi umrla. Smrt je nastopila zaradi tega, ker si je Kudrova prebila lobanjo in so ji izstopili možgani. Motoklista sta po nesreči svojo pot nadaljevala. Ljudje, ki so bili priča te nesreče, pravijo, da motoklista ne zadene nobena krivda. Tujca sta Kudrovim domačim plačala kot odškodnino primerno vsoto denarja. — Pokojnico bodo pripeljali na dom ter jo pokopali na domačem pokopališču. Z nesrečnico sočustvuje vsa okolica.

Ljubljanski velesejem

Gospodom bodo na modni reviji dame pokazale, kako jih vidijo rade oblečene ob tej ali oni priliki. Moška moda je sicer dokaj ustaljena, stavi pa vendar tudi gospodom gotove zahteve, ki so svojstvene izpremenljivosti in različenosti življenjskim težnjam. Ne pozabite torej pri obisku Ljubljanskega velesejma od 3. do 14. junija posetiti tudi modne revije.

Lovska razstava na spomladanskem velesejmu bo pokazala, kateri naš lovec ima najkapitalnejše rogove, to se pravi, videli bomo najkapitalnejše trojeje jelenov, srnjakov, gamsov in kozorogov, ki jih premorejo lovšča Slovenije. Tudi najmočnejši veprovi čekani, ki imajo svetovni rekord, bodo razstavljeni. Razen tega bo na razstavi poučna za praktične lovce, ki bodo videli, kako se pravilno ravna s kožami, kožuhi, kako se prepoznava starost rogarnjev po zobovju spodnje čeljusti, kako se lovsko pravilno uporabljajo pasti ter strupi, kako se spoznava boleznj divjadi, zajedavce, kako treba divjad krmiti, polagati sol itd. — Razen tega bodo videli na rogovju na kriljavosti oziroma na moči teh, kje je divjad zdrava in krepka in kaj in kako treba odstreliti za pravilno gojitve, da stalez zboljamo. Razstava bo prava šola za lovce in ob enem naša velika spoved, kaj smo dobrega in slabega naredili na tem polju.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljsem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«. ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 29. maja: 12. Pisanje polje Brez konca in kraja: Dobro naj volja vsakogar navdajal — 12.45 Vreme, poročila — 13. Čas, spored, obvestila — 13.15 Pisanje polje — 14. Vreme — 18. Za delopust (igra Radijski orkester) Gregor: Oj ta soldaški boben, korčnica Wetzel: Večna mladost, valček Kalmann: Pot-puri iz oper. Knežinja Cikaga — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19. Nac. ura: Slovenska zemlja v lepem slovu (prof. Vilko Novak) Ljubljana — 19.50 Pregled sporeda — 20. O zunanjih politiki (g. dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Veselo potovanje na Haval. Pisan vester po zamisli in besedilu V. Bitenca prireditelj in vodi J. Podgornik — 22. Čas, vreme, poročila, spored 22.15 Za vesel konec (igra Radijski orkester) — Konec ob 23. uri.

Drugi programi

Sobota, 29. maja: Belgrad: 19.50 Vok. dueti: 20.40 Rad. ork.: 21.10 Poljudne pesni: 22.20 Prenos iz restavracije. — Zagreb: 20.00 Moški vok. kvartet: 20.30 Vok. konc.: 21.30 Tamb. konc.: 22.20 Plesna glasba. — Dunaj: 19.30 Zbor: 20.30 Violin. konc.: 20.30 Slušni film: 21.30 Plošče: 22.30 Rad. ork. — Praga: 20.15 Laska glasba: 21.05 Milan: 22.30 Plesna glasba. — Varšava: 20.00 Klavirski koncert: 21.00 Več. koncert: 22.30 Plesna glasba. — Milan-Trst: 20.40 Pesta glasba: 21.00 Asrael, sinf. pesnitev: 22.15 Veseloliga. — Rim-Bari: 20.40 Pesta glasba: 21.00 Ernani, lirčna drama. — Berlin: 20.10 Zab. konc.: 21.00 Voj. godba. — Vratistava: 20.10 Korčnice in pesmi. — Frankfurt: 20.10 Dan nemških rokodelcev. — Hamburg: 20.10 Pestre melodije. — Köln: 20.10 Frankfurt. — Königsberg: 20.10 Frankfurt. — Lipsko: 20.10 Mesečni pregled. — Monako: 20.10 Pester večer. — Stuttgart: 20.10 Pester koncert.

Naročajte Slovenski dom!

In dekla Julija mi je v tisti mali sobici s pritajenim glasom, razodevala pravo resnico o očetovi smrti. Bolelo jo je to prav tako kot mene. S suho, zdelano roko — prsti so bili od živance vsi prebodeeni — me je gladila po kodrih in mi pripovedovala vso žalostno zgodbo.

Moj oče je bil znan odvetnik in je pred nekaj leti pustil okrožno sodišče in začel advokatsko pisarno. Vodila ga je želja, da bi čimprej postal bogataš. Imel je dobre uradne zveze. Vrh tega je bil zelo pošten, razumel je hitro vsako težavno zadevo, bil je zmožen za najnapornejša dela — vse to mu je kmalu prineslo mesto, kakršno je zaslužil. Imel je deset tajnikov v pisarni. Poldrugi milijon frankov, ki sva ga potem z materjo podedovala po njem, je bil začetek za veliko bogastvo, po katerem je hrepenel. Rad bi si bil pridobil še več. Malo zase, malo zase, največ pa za mater, ki jo je skoraj bi dejal, naravnost nemumno ljubil.

Listine in pisma, ki so jih našli po smrti v njegovi sobi, pričajo, da je bil tedaj, ko ga je doletela smrt, že mesec dni v pismenih zvezah z nekim Viljemom Henrije Rochdaleom. Ta je imel od podjetja Crawford v San Franciscu nalogo, da dobi od francoske vlade dovoljenje za gradnjo železnice v francoski Indiji. Oče je to dovoljenje pred kratkim

Ko nas je tisti usodni dan po kosilu oče zapustil, je šel na sestanek z Rochdaleom. Dobila naj bi se bila v hotelu Imperialu.

Hotel je bil velika stavba z dolgim pro-

čeljem v Rue de Rivoli, blizu zgradbe mornariškega ministrstva. Ta hiša je bila zadnje bivališče mojega očeta tisto popoldne, ko se je moja mati mirno pogovarjala z gospodom Termondom. Jaz pa sem se lepo igral poleg niju.

Oče nas je tisti dan zapustil četrte ure čez poldne in je moral hoditi do hotela peš četrte ure, zakaj hotelski vratar ga je spoznal, ko je videl njegovo mrtvo truplo in se je spominjal, da ga je oče vprašal za številko sobe, v kateri je stanoval gospod Rochdale. To je bilo tisti dan okrog pol ene popoldne.

Rochdale je prišel v hotel prejšnji večer. Po kratkem obotavljanju si je izbral stanovanje v drugem nadstropju hotela. Stanovanje je imelo spalnico in salon, ki ju je ločil kratek hodnik. Odkar je prišel, ni Rochdale več zapustil hotela. Večerjal in zajtrkoval je kar v svojem salonu.

Vratar se je tudi še spominjal, da je tistega usodnega dne Rochdale prišel v hotelsko vežo. Ker pa je bil vratar navajen, da so ljudje neprestano prihajali in odhajali, ni pazil na to, če je šel moj oče — ki je prišel ob pol eni, iz hotela ali ne. Rochdale je vratarju izročil ključ od svoje sobe in mu naročil, naj vsakdo, ki bi prišel k njemu počaka v sobi.

Potem je odšel z mirnimi koraki. Pod pazduho je nosil brisačo ter kadil cigareto. Ni ga več bilo nazaj.

Dan je tekla dalje.

Proti večeru so hotelske sobarice stopile v Rochdaleovo spalnico, da bi mu pripravile posteljo.